נפשי נפשך. סנה עלמך כדי שלא יכירוך: **ואגוייך אנא.** לני מגלגך: **קשייתא.** גרעיני תמרים: **טחון.** חלו גרעינין ויתן לך מספריס. והיינו דכתיב[ב] בתעב השכירה על אם שטרח נתנו לו תעב לגלח ואיזהו שכר נתנו לו בעבדי נהר[ג] דברים שדרכן לעשות על ידי נהר להיינו טחינת ריחים: **וגם הוקן ספפה.** דלא כתיב גוזח אלא מלא מרחם אבל חזקן כתיב תספפה[ד] לשון כלוי על ידי חור שכלתה לגמרי: **גרירתיה ואתמאה ושפר נפפיה.** אם אתה מחרך את התרמלי והוטב בעיניו הבעב לו אם בזקנו ולא שבעת תוכא מיניה: ט) **נים נסרך אלהיו.** לשון נסר שהשתמוה לנסר ועשתו אלוה: **היינו דכתיב ויפי הוא משפחתו.** משמע מפני שמשתמוה לשם הכוהו: **ויחלק עליהם.** לחייבי[ה] דמלאכים לחייבי נמי בהאי קרא דכתיב[ב] ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' וגו' נקט ויחלק עליהם לילה וגו': **מלאך שנזדמן לאברהם לילה אחד.** והוא סייעו: **מעשה לילה.** שנלחמו בשבילו כוכבי לילה כמו שעשו בשביל ברק: **טענ מניה דר' יצחק נפפא מדבר נפפא.** ר' יוחנן דמקרי בר נפפא בכולא הש"ס כמו (ב"מ דף פה:) מלן עייל בר נפפא נרמה למורי דתניו של ר' יוחנן הוי נפפא ולבסי מיקרי בר נפפא ואית דמפרשי בר נפפא על שם יופיו: **הוהרו נוקן.** טע"פ שאסר תלמודו הוחיל ומחמת תוכסו הוא: **הוהרו בוריהין בר' יהודה.** דשמיטת תוקן (דף מ.) עד שיסחוט את הורידין של עוף הוחיל וזולתו כולו כמחל אינו תוכסו ומולתו כשאר היה ובהמה: **הוהרו בבני עמי הארץ.** שנעשו תלמידי תכמים לעשות להם כדוד שמסם מלא תורה ליסרמל שהרי יצלו שמעיה ואבטליון מבני ניו של סנחריב ומבני ניו של המן למדו תורה בבני ברק כדלקמן [ע"ג]. ועע"ג דלמר רבי יהודה הכי הזהרו בבני עמי הארץ:

כי הא מילתא. דלקמן מודעינן להו כי היכי דמזינן לקמן דלא זכה נבוכדנצר לאותו כבוד אלא מפני זכות ד' פסיעות דכתיב[ג] ה"ג אמרי' לבני עמי הארץ דלא זכו לאותו כבוד אלא מפני זכות מעט שהיה בהשיבה מ"ר. ואית דאמרי דרבי זירא אדלעיל קאי לבני סנחריב אע"ג דשלח רבי יהודה הזהרו בבני ע"ה לכבדן שמשם אלא תורה כי היכי דנפקו מסנחריב כי הא מילתא מודיעים להו לבני ע"ה שהם דמוקרין להו לאו משום שבשיהם אלא משום תורה שבשם אלא מזוז דעמם עליהם וימרו אבותיהם לדיקים היו: **מדוע דרך רשעים צלחה.** מפני מה הצליח נבוכדנצר וכשם יהודים: **אהדרו ליה.** לירמיה: **נצלי מים.** מרסק"ו בצלע"ז: **ד' פסיעות.** מפורש לקמן: **על אחת כמה וכמה.** שיהו כל אדם יכולין לתמוה על מתן שכר גדול שישתלם עליהם: **נגיחים.** שברהם ילחק ויעקב: **נשבר לבי בקרבי.** כלומר תמהתי על מתן שכרן: **שפי שעות.** כדי שלא יהא פנוי לספדו ולקברו: **אחפפ.** נתרפא: **אהדרינהו הקב"ה.** להנך שעות לחזקיהו לאותו היום שנתרפא חזקיה היה של כ"ג שעות: **רהט בפריה.** דשליח: **לא היה לסס הקנה.** שהיה שברו מרוסה והיה לו רשות לאבד שתריטנו: **הוה לחיב שמיה ושמיה דחבוה.** כדי שיתכבד תניו לכך נקרא שם תניו עליו שנקרא מרודך בלאדן דאי לא כתיב אלא מרודך בן בלאדן לא הוי משתקרי עליה שמיה דאבוה דהכי כתבי כולהו חיוני פלוני בן פלוני להכי כתיב מרודך בלאדן: **בחדש החמישי בעשור לחדש נא נבוזר אדן רב טבחים עמד לפני מלך בבל בירושלם.** תלמא נבוכדנצר סליק לירושלם:

ומי

ושני נפשך במאי אישני אמר ליה זיל אייתי לי מספרא ואיגזייך אנא מהיכא אייתי א"ל עול להההוא ביתא ואייתי אזל אשכחינהו אתו מלאכי שרת ואידמו ליה כגברי והוו קא טחני קשייתא א"ל הבו לי מספרא א"ל טחון חד גריוא דקשייתא וניתן לך טחן חד גריוא דקשייתא ויהבו ליה מספרתא עד דאתא איחשך א"ל זיל אייתי נורא אזל ואייתי נורא בהדי דקא נפח ליה אתלי ביה נורא בדיקניה אזל גזייה לרישיה ודיקניה אמרו היינו דכתיב[1] וגם את הזקן תספה אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי גרירתיה לארמאה שפיר ליה איתלי ליה נורא בדיקניה ולא שבעת חוכא מיניה אזל אשכח דפא מתיבותא דנח אמר היינו אלהא רבא דשיזביה לנח מטופנא אמר אי אזיל ההוא גברא ומצלח מקרב להו לתרין בנוהי קמך שמעו בנוהי וקטלוהו היינו דכתיב[2] ויהי הוא משתחוה בית נסרוך אלהיו ואדרמלך ושראצר בניו הכהו בחרב וגו' [3]ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם וגו' אמר רבי יוחנן אותו מלאך שנזדמן לו לאברהם לילה שמו שנאמר [4]והלילה אמר הורה גבר ור' יצחק נפחא אמר שעשה עמו מעשה לילה שנאמר [5]מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם נלחמו עם סיסרא אמר ריש לקיש טבא דנפחא מדבר נפחא [6]וירדף עד דן אמר רבי יוחנן כיון שבא אותו צדיק עד דן תשש כחו ראה בני בניו שעתידין לעבוד ע"ז בדן שנאמר [7]וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדן ואף אותו רשע לא נתגבר עד שהגיע לדן שנאמר [8]מדן נשמע נחרת סוסיו אמר רבי זירא אע"ג דשלח ר' [ו](יהודה בן בתירא מנציבין) [ג]הזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו והזהרו בווירידין כר'

יהודה והזהרו בבני עמי הארץ שמהן תצא תורה כי הא מילתא מודעינן להו [9]צדיק אתה ה' כי אריב אליך אך משפטים אדבר אותך מדוע דרך רשעים צלחה שלו כל בוגדי בגד נטעתם גם שורשו ילכו גם עשו פרי מאי אהדרו ליה [10]כי את רגלים רצתה וילאוך ואיך תתחרה את הסוסים ובארץ שלום אתה בוטח ואיך תעשה בגאון הירדן משל לאדם אחד שאמר יכול אני לרוץ ג' פרסאות לפני הסוסים בין בצעי המים נזדמן לו רגלי אחד רץ לפניו ג' מילין ביבשה ונלאה א"ל ומה לפני רגלי כך לפני הסוסים עאכ"ו ומה שלשת מילין כך ג' פרסאות על אחת כמה וכמה ומה ביבשה כך בין בצעי המים על אחת כמה וכמה אף אתה ומה בשכר ארבע פסיעות ששלמתי לאותו רשע שרץ אחר כבודי אתה תמיה כשאני משלם שכר לאברהם יצחק ויעקב שרצו לפני כסוסים עאכ"ו היינו דכתיב [11]לנביאים נשבר לבי בקרבי רחפו כל עצמותי הייתי כאיש שכור וכגבר עברו יין מפני ה' ומפני דברי קדשו הני ד' פסיעות מאי היא דכתיב [12]בעת ההיא שלח מרודך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים וגו' משום כי חלה חזקיהו ויחזק שדר ליה ספרים ומנחה (אין) [13]לדרוש (את) המופת אשר היה בארץ דאמר רבי יוחנן אותו היום שמת בו אחז שתי שעות היה וכי חלה חזקיהו ואיתפח אהדרינהו קודשא בריך הוא להנך עשר שעי ניהליה דכתב [14]הנני משיב את צל המעלות אשר ירדה במעלות אחז בשמש אחורנית עשר מעלות ותשב השמש עשר מעלות בעשר ירדה במעלות אחז בשמש אחורנית עשר מעלות ותשב השמש לשדורי ליה שלמא כתבו ליה שלמא למלכא חזקיה שלם לקרתא דירושלם שלם לאלהא רבא נבוכד נאצר ספריה דבלאדן הוה ההיא שעתא לא הוה התם כי אתא אמר להו היכי כתביתו אמרו ליה הכי כתבינן אמר להו קריתו ליה אלהא רבא וכתביתו ליה לבסוף אמר אלא הכי כתובו שלם לאלהא רבא שלם לקרתא דירושלם שלם למלכא חזקיה אמרי ליה [ז][15]קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא רהט בתריה כדרהיט [ז]ארבע פסיעות אתא גבריאל ואוקמיה אמר ר' יוחנן אילמלא [ח](לא) בא גבריאל והעמידו לא היה תקנה לשונאיהם של ישראל מאי בלאדן בן בלאדן אמרי בלאדן מלכא הוה ואישתני אפיה והוה כי דכלבא הוה יתיב בריה על מלכותא כי הוה כתיב הוה כתיב שמיה ושמיה דאבוה בלאדן מלכא היינו דכתיב [15]בן יכבד אב ועבד אדניו בן יכבד אב הא דאמרן ועבד אדוניו דכתי' [16]ובחודש החמישי בעשור לחדש היא שנת תשע עשרה [שנה] למלך נבוכדנאצר מלך בבל בא נבוזראדן רב טבחים עמד לפני מלך בבל בירושלם וישרף את בית ה' ואת בית המלך

ומי

מסורת הש"ס

ט) גי' ב"ש ריב"ל, ב) ברכות ח:, ג) לעיל דף פב. ד"ה פג:, ד) [במדר' ובילקוט ליתא שלא ד"ס כרש"י ירמיה יב פ"ס], ה) [ער' תוס' מגילה כח.], ו) [ישעיה ז], ז) [שם], ח) [שם], ט) [ל"ל לאחר ד"ה היינו], י) [לעיל לה:], כ) [מ"ב יט],

גליון הש"ס

נמ' קריינא דאגרתא. בתגומות פ' תשא ליתא דמרודך בלאדן בעלמו נתמרט והכט בתריה ג' פסיעות:

לעזי רש"י

מרשק"ו [מרישק"ן]. ביצה, מקורה מים רדודים.

1. בְּיוֹם הַהוּא יִגְלֶה אֲדֹנָי בְּתַעַר הַשְּׂכִירָה בְּעֶבְרִי נָהָר בְּמֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת הָרֹאשׁ וְשֵׂעָר הָרַגְלַיִם וְגַם אֶת הַזָּקָן תִּסְפֶּה: ישעיהו ז ז כ
2. וַיְהִי הוּא מִשְׁתַּחֲוֶה בֵּית נִסְרֹךְ אֱלֹהָיו וְאַדְרַמֶּלֶךְ וְשַׂרְאֶצֶר בָּנָיו הִכֻּהוּ בַחֶרֶב וְהֵמָּה נִמְלְטוּ אֶרֶץ אֲרָרָט וַיִּמְלֹךְ אֵסַר חַדֹּן בְּנוֹ תַּחְתָּיו: מלכים ב יט לז
3. וַיְחַלֵּק עֲלֵיהֶם לַיְלָה הוּא וַעֲבָדָיו וַיַּכֵּם וַיְרַדְּפֵם עַד חוֹבָה אֲשֶׁר מִשְּׂמֹאל לְדַמֶּשֶׂק: בראשית יד טו
4. יֹאבַד יוֹם אִוָּלֶד בּוֹ וְהַלַּיְלָה אָמַר הֹרָה גָּבֶר: איוב ג ג
5. מִן שָׁמַיִם נִלְחֲמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחֲמוּ עִם סִיסְרָא: שופטים ה כ
6. וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ שְׁמֹנָה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיִּרְדֹּף עַד דָּן: בראשית יד יד
7. וַיָּשֶׂם אֶת הָאֶחָד בְּבֵית אֵל וְאֶת הָאֶחָד נָתַן בְּדָן: מלכים א יב כט
8. מִדָּן נִשְׁמַע נַחְרַת סוּסָיו מִקּוֹל מְצַהֲלוֹת אַבִּירָיו רָעָשָׁה כָּל הָאָרֶץ וַיָּבוֹאוּ וַיֹּאכְלוּ אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ: ירמיהו ח טז
9. צַדִּיק אַתָּה יְיָ כִּי אָרִיב אֵלֶיךָ אַךְ מִשְׁפָּטִים אֲדַבֵּר אוֹתָךְ מַדּוּעַ דֶּרֶךְ רְשָׁעִים צְלָחָה שָׁלְוּ כָּל בֹּגְדֵי בָגֶד: ירמיהו יב א
10. כִּי אֶת רַגְלִים רַצְתָּה וַיְלָאוּךָ וְאֵיךְ תִּתְחָרֶה אֶת הַסּוּסִים וּבְאֶרֶץ שָׁלוֹם אַתָּה בוֹטֵחַ וְאֵיךְ תַּעֲשֶׂה בִּגְאוֹן הַיַּרְדֵּן: ירמיהו יב ה
11. לִנְבִיאִים נִשְׁבַּר לִבִּי בְּקִרְבִּי רָחֲפוּ כָּל עַצְמוֹתָי הָיִיתִי כְּאִישׁ שִׁכּוֹר וּכְגֶבֶר עֲבָרוֹ יַיִן מִפְּנֵי יְיָ וּמִפְּנֵי דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ: ירמיהו כג ט
12. בָּעֵת הַהִוא שָׁלַח מְרֹדַךְ בַּלְאֲדָן בֶּן בַּלְאֲדָן מֶלֶךְ בָּבֶל סְפָרִים וּמִנְחָה אֶל חִזְקִיָּהוּ וַיִּשְׁמַע כִּי חָלָה וַיֶּחֱזָק: ישעיהו לט א
13. וְכֵן בְּמַלִּיצֵי שָׂרֵי בָבֶל הַמְשֻׁלָּחִים עָלָיו לִדְרֹשׁ הַמּוֹפֵת אֲשֶׁר הָיָה בָּאָרֶץ עָזְבוֹ הָאֱלֹהִים לְנַסּוֹתוֹ לָדַעַת כָּל בִּלְבָבוֹ: דברי הימים ב לב לא
14. הִנְנִי מֵשִׁיב אֶת צֵל הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה בְּמַעֲלוֹת אָחָז בַּשֶּׁמֶשׁ אֲחֹרַנִּית עֶשֶׂר מַעֲלוֹת וַתָּשָׁב הַשֶּׁמֶשׁ עֶשֶׂר מַעֲלוֹת בַּמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר יָרְדָה: ישעיהו לח ח
15. בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו וְאִם אָב אֲנִי אַיֵּה כְבוֹדִי וְאִם אֲדוֹנִים אֲנִי אֵיזֶה מוֹרָאִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה בָּזִינוּ אֶת שְׁמֶךָ: מלאכי א ו
16. וּבַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בָּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הִיא שְׁנַת תִּשַׁע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בָּא נְבוּזַרְאֲדָן רַב טַבָּחִים עֹמֵד לִפְנֵי מֶלֶךְ בָּבֶל בִּירוּשָׁלָם: וַיִּשְׂרֹף אֶת בֵּית יְיָ וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת כָּל בָּתֵּי יְרוּשָׁלַם וְאֶת כָּל בֵּית הַגָּדוֹל שָׂרַף בָּאֵשׁ: ירמיהו נב יב-יג